

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2017. november 3.
(OR. en)

13540/17

EDUC 383
SOC 670
EMPL 513

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Előző dok. sz.:	13399/17 EDUC 373 SOC 655 EMPL 498
Tárgy:	A készségek jövője, valamint a szakképzés változó szerepe – <i>Vitaanyag</i> (<i>Nyilvános tanácskozás a Tanács eljárási szabályzata 8. cikkének (2) bekezdése alapján</i>) [<i>az elnökség javaslatára</i>]

Az Oktatási Bizottsággal folytatott konzultációt követően az elnökség elkészítette a mellékelt vitaanyagot, amelyet az Oktatási, Ifjúsági, Kulturális és Sportügyi Tanács 2017. november 20-i ülésén folytatandó irányadó vita alapjául szolgáló dokumentumként nyújt be.

A készségek jövője, valamint a szakképzés változó szerepe

Elnökségi vitaanyag

1. Bevezetés

A társadalom és a gazdaság gyors ütemben változik a technológiai átalakulás, a digitalizáció, a globalizáció, a demográfiai tendenciák és a környezeti kihívások hatására, fokozva az innovációnak, a termelékenység növekedésének és a változásokhoz való alkalmazkodásnak a szükségességét. A munkaadók folyamatosan egyre magasabb készségszintet követelnek, és új készségek is megjelennek. Mindeközben fokozódnak a nagyobb jóllét és az inkluzív növekedés iránti társadalmi elvárások. Ezzel összefüggésben az Oktatási Tanács ülésén tartandó irányadó vita célja az, hogy hozzájáruljon az oktatás változó szerepéről, valamint az oktatás és a munkaerőpiac közötti kapcsolatokról folytatott megbeszélésekehez, és hogy a miniszterek áttekintsék a meghozott szakpolitikai döntéseket, felvázolva egyúttal a készségekre és a szakképzésre vonatkozó jövőbeli politikákat. Az elnökség úgy véli, hogy az oktatás biztosítása során – így például a szakképzés területén is – a kiválóságra kell törekedni, és hogy szükség van az oktatás korszerűsítésére, mivel a tanítás és a tanulás hagyományos, mind ez idáig indokolt megközelítései nem biztos, hogy megfelelnek a jövőbeli tanulók és társadalom elvárásainak.

Mindezek alapján az ész elnökség felkéri a minisztereket, hogy az EYCS Tanács novemberi ülésén folytassanak véleménycserét annak érdekében, hogy megvizsgálják a szakképzés változó szerepét az oktatási és képzési rendszerekben, és hogy előzetes iránymutatást alakítsanak ki a szakképzési ágazatban folytatott európai együttműködés jövőjéről tartandó, hamarosan sorra kerülő vitákhoz.

2. A szakképzés változó szerepe és a szakpolitikai menetrendek racionalizálása

Az iskolák fejlesztéséről és a kiváló oktatásról, illetve az EU megújított felsőoktatási programjáról szóló tanácsi következtetések megvitatása során az észet elnökség hosszas megbeszéléseket tartott az oktatás területével kapcsolatos kihívásokról és lehetséges jövőbeli együttműködésről. Az általános képzésről és a felsőoktatásról szóló következtetéseinkben érintett témák – így például a méltányosság, a hozzáférhetőség, valamint az irányítás és az erőforrás-gazdálkodás összhangja, a pedagógusokba és az egyetemi oktatókba való befektetés szükségessége, valamint az inkluzivitás – a szakképzési politikák tekintetében is relevánsak. Ezenkívül jobban meg kell ismernünk az olyan háttértényezőket is, mint például a munkaerőpiaci és a munkaszervezési változások, valamint e változások tartalma, a tanulók és igényeik sokfélesége, valamint a digitalizáció, amelyek az elkövetkező évtizedekben hatással lesznek a szakképzés fejlődésére. Az előremutató társadalmi és gazdasági változások ösztönzése érdekében a szakképzésnek alkalmazkodnia kell ezekhez a változásokhoz és biztosítania kell a kívánt készségeket.

A nemrégiben tartott szakértői szintű megbeszélések¹ olyan témákat és szakpolitikai alternatívákat érintettek, mint a készségorientáció a szakképzés területén (azaz sajátos, általános és „21. századi” készségek²), a készségek hosszú és rövid távú megtérülése az egyének és a társadalom számára, egyensúlyteremtés a szakképzési ágazat és a munkáltatók egymás iránti elvárásai között, képzési irányok és a tanulók (pálya)választása, a szakképzés helyzete a képesítési rendszerben és az egyéb oktatási ágazatokhoz képest stb. Ez utóbbi tekintetében a határok elmosódása figyelhető meg az oktatási rendszerekben az általános képzés³, a szakképzés, a felsőoktatás és a felnőttkori tanulás között, az oktatási ágazatok közötti átjárhatóság növekedésével pedig az oktatási rendszereken belüli összetett, kölcsönös függő helyzet új kihívásokat is támaszt. Ezek a paradigmaváltások arra engednek következtetni, hogy át kell gondolnunk az oktatási és képzési rendszerünk egészének a kialakítási módját.

¹ A szakképzésért felelős főigazgatók a 2017. október 9–10-i tallinni ülésükön megvitatták a szakképzés jövőjének témáját.

² A „21. századi” készségek – például az Oktatás 2030 és az OECD által kidolgozott globális kompetenciák mellett – jelentik az egyik olyan keretet, amellyel felvázolhatók a készségek iránti változó igények. A keretek többsége a következő készségek relevanciájára helyezi a hangsúlyt: együttműködés és csapatmunka, kreativitás és képzelőerő, kritikus gondolkodás és problémamegoldás.

³ Lásd: az európai szakképzés változó jellegével és szerepével foglalkozó CEDEFOP-projekt. <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/changing-nature-and-role-vocational-education-and-training-vet-europe>

Az elnökség úgy véli, hogy olyan átfogóbb szemléletet kell kialakítani a különböző oktatási ágazatokra irányuló szakpolitikák tekintetében, amely a szakpolitikai döntéshozatal humanista és tanulóközpontú megközelítésén alapul. A miniszterek által a Tanács ülésén folytatandó megbeszélésen az elnökség arra szeretné ösztönözni a résztvevőket, hogy gondolkodjanak el arról, hogy egyrészt (adott esetben) milyen jellegű változtatásra van szükség az oktatási és képzési rendszerek ágazati felépítését (általános képzés, szakképzés, felsőoktatás és felnőttkori tanulás) illetően, másrészt pedig, hogy a jövőben milyen szerepet töltsön be a szakképzés a készségek biztosítása terén.

Fontos azt is megvitatni, hogy a szakképzés hogyan járulhat hozzá a gazdaság és az ipar korszerűsítéséhez, és hogy szükség van-e a szociális, az innovációs, a foglalkoztatási, az ipari és az egyéb vonatkozó szakpolitikai menetredek racionalizálására. Az elnökség véleménye szerint a szakképzésnek meghatározóbb szerepet kellene betöltenie az olyan innovációs ökoszisztémák kialakításában, amelyek megléte a gazdasági növekedés és jólét alapvető előfeltétele. Hagyományosan úgy tartják, hogy az innovációt a felsőoktatási, a kutatási és az üzleti ágazat együttesen ösztönzi. Meglátásunk szerint a szakképzés számára több teret kellene biztosítani az innovációs ökoszisztémák tekintetében. A szakképzésnek az innovációs ökoszisztémákba történő mélyebb integrálása azt jelenti, hogy az innovatív üzleti modelleket és az új technológiákat összekötjük a készségek biztosításával. Ennek eredményeként nemcsak az oktatási rendszereken belül javulna a tudástranszfer, hanem az oktatási és a gazdasági (így például az ipari, a szolgáltatási stb.) ágazatok között is, ami elősegítené, hogy a szakképzés jobban megfeleljen a tanulók és a társadalom igényeinek, és hogy fokozódjon a szakképzés vonzereje. Felkérjük a minisztereket, hogy fejtsék ki véleményüket arról, hogy az országukban milyen szerepet tölthetne be a szakképzés az innovációs ökoszisztémákban.

3. A készségigények kielégítése a szakképzésben

A napjainkban zajló technológiai fejlődés (forradalom) lehetőséget ad arra, hogy fenntartható és prosperáló Európát teremtsünk. Mindazonáltal szembe kell néznünk az ezzel járó kihívásokkal is. A legkedvezőbb forgatókönyv – nagyobb termelékenység, jobb minőségű munkahelyek⁴ és kevesebb társadalmi egyenlőtlenség – nem fog önmagától megvalósulni. A készségek, az ismeretek és a kompetenciák széles köre elengedhetetlen előfeltétele a tanulók személyes fejlődésének és kiteljesedésének, valamint a társadalmi és a gazdasági növekedésnek és a fenntartható fejlődésnek. A szakképzésbe való bejutás biztosítása, a magas színvonalú szakképzés garantálása, a szakképzésben részt vevő valamennyi tanuló számára a siker feltételeinek megteremtése, a folyamatos tájékoztatás és visszacsatolás kialakítása, valamint a munkaerőpiaci készségigények jobb megismerése érdekében a tagállamok elkötelezték magukat amellett, hogy erős partnerséget alakítsanak ki a szociális partnerekkel és az egyéb érdekelt felekkel, az oktatási ágazaton belül és kívül egyaránt. Több területen jelentős eredményeket értünk el, ugyanakkor van néhány olyan terület is, ahol további előrelépésre lehet szükség.

Először is, még mindig feszültségek és egyensúlyhiány tapasztalható a tekintetben, hogy a készségstratégiák témáját illetően hogyan alakítjuk ki a különböző érdekelt felek közötti szakpolitikai párbeszédet. A tagállamok Európa-szerte a szakpolitikai döntéshozatalt támogató készség-előrejelző mechanizmusokra és a készségekkel kapcsolatos információgyűjtési eszközökre támaszkodnak. Ezzel összefüggésben további megbeszélésekre van szükség a szakképzés területén a különböző érdekelt felek közötti párbeszéd jellegére, valamint arra vonatkozóan, hogy a készségekkel kapcsolatos információgyűjtésnek és előrejelzésnek milyen szerepet kell betöltenie a döntéshozatalban. Sürgősen szükség van továbbá olyan platformokra, amelyek lehetővé teszik, hogy a jövőbeli készségek és szakképzés összefüggésében közös megbeszéléseket tudjunk folytatni a munkaadók, a szakszervezetek és az oktatási intézmények változó szerepéről.

⁴ Lásd: a munkahelyek minőségének mérését és értékelését célzó OECD-keret. (<http://www.oecd.org/employment/the-crisis-has-had-a-lasting-impact-on-job-quality-new-oecd-figures-show.htm>)

Másodszor, a szakképzési eredményeket hagyományosan a megszerzett készségek munkaerőpiaci relevanciája és a végzettek munkaerőpiaci eredményei alapján mérik fel. A gazdasági fejlődés (forradalom) egyértelmű jelei és a közelmúltbeli munkaerőpiaci tendenciák arra engednek következtetni, hogy még nagyobb hangsúlyt kell helyezni a tanulók hosszú távú alkalmazkodóképességére és személyes fejlődésére azért, hogy a végzeteket általánosabb jellegű, transzverzális készségekkel, ismeretekkel és kompetenciákkal, valamint (foglalkozás-, illetve ágazat)specifikus készségekkel tudjuk felvértezni. A tagállamok elkötelezettek amellett, hogy különös figyelmet fordítsanak a szakmai alap- és továbbképzés területén egyaránt a kulcskompetenciák kifejlesztésére, és e tekintetben ezidáig számos ország szép eredményeket ért el. Mindazonáltal további erőfeszítésekre lehet szükség a minőségbiztosítási rendszerek annak érdekében történő megszilárdításához, hogy átfogó kép alakuljon ki a szakképző iskolák fejlesztéséről, és hogy nagyobb egyensúly valósuljon meg a között, ami a szakképzés terén számunkra értékkel bír, illetve amit vizsgálunk és mérünk.

A szakképző intézmények körében erős hagyománnyal bír a méltányosság előmozdítása, amely az egész életen át tartó tanulás megközelítésén alapul. A tanulók háttérüktől függetlenül és életük bármely szakaszában részt vehetnek szakképzésben. Az innováció üteme megkívánhatja, hogy továbbképzési, átképzési, illetve a készségek naprakésszé tétele céljából mindenki bekapcsolódjon az egész életen át tartó tanulásba. Emiatt a harmadik kihívás azzal kapcsolatos, hogy az oktatási és képzési rendszerek – és különösen a szakképzés – meg tudnak-e felelni az egész életen át tartó tanulás iránti növekvő igénynek, és hogy képesek-e kezelni a tanulók nagyfokú sokszínűségét, ami megerőltető lehet a tanárok és az oktatók számára, valamint csökkentheti a tanítás és a tanulás hagyományos megközelítésének hatékonyságát és vonzerejét a tanulók számára.

4. Az európai együttműködés jövője

Az oktatással foglalkozó, tanácsi szinten Luxembourgban elfogadott első dokumentum a közös szakképzési politika megvalósítása általános elveinek megállapításáról szóló, 1963. április 2-i 63/266/EGK tanácsi határozat volt, ami azt jelenti, hogy a szakképzés területén folytatott, közel 45 évvel ezelőtt kezdődött európai együttműködés szolgált inspirációként az európai oktatási rendszerek alakításához.

Napjainkban együttműködésünk és kapcsolatunk kiszélesedett és elmélyült. 2002-ben a koppenhágai folyamattal vette kezdetét a szakképzés területén folytatott szervezettebb együttműködés, amely hosszú távú stratégiai célokat is megfogalmazott. Ez az együttműködés vezetett az olyan uniós kezdeményezések és eszközök kialakításához, mint például a szakképzés európai minőségbiztosítási referenciakerete (EQAVET)⁵ és az európai szakképzési kreditrendszer (ECVET)⁶, amelyek célja, hogy előmozdítsák a nem formális és az informális tanulás eredményeinek érvényesítését, valamint a munkaalapú tanulást. Szép eredményeket értünk el azon közös stratégiai célok megvalósítása terén, amelyeket a 2015-ös rigai következtetések határoztak meg a szakképzésre vonatkozóan.

Egyre nagyobb mértékű konvergencia figyelhető meg az oktatási, a szociális, a foglalkoztatási és a készségfejlesztési politikák között. A szakképzés az Erasmus+ programnak, valamint az „Oktatás és képzés 2020” terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerének elválaszthatatlan része. Az elnökség úgy véli, hogy integrált programként az Erasmus+ kiváló példája annak, hogy miként valósíthatók meg kedvező változások az oktatási ágazatok és a szakpolitikai területek közötti szinergiák javításával. Az Erasmus+ program új lendületet ad a szakképzés terén folytatott uniós szintű együttműködésnek, és hozzájárul a szakképzés méltányosságának és inkluzivitásának, valamint színvonalának az előmozdításához.

A szakképzés egyben az új európai készségfejlesztési program sarokköve is. E program egy nagyívű kezdeményezés, amely a belső piac megerősítését célozza a jól működő és méltányos európai munkaerőpiacnak és a szociális jogok európai pillérének a kialakítása révén. Mindazonáltal felül kell vizsgálni az e területen folytatott európai együttműködést annak érdekében, hogy célzottabban tudjunk reagálni az előttünk álló kihívásokra, és hogy proaktív módon tudjuk ösztönözni a társadalmi és gazdasági változásokat.

⁵ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32009H0708\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32009H0708(01))

⁶ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32009H0708\(02\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32009H0708(02))

A fentiek tükrében az elnökség külső előadót kért fel a vita elindítására, aki e célból a saját szemszögéből ismerteti a szakképzés, a munkaerőpiac és általában a társadalom összekapcsolásának kérdését. Ezt követően majd felkérjük a minisztereket, hogy osszák meg a következő kérdésekkel kapcsolatos véleményüket és tapasztalataikat:

- **Milyen szerepet kell betöltenie a szakképzésnek az oktatás jövőjében és a készségek biztosításában? Ön úgy véli-e, hogy változtatni kell az oktatási és képzési rendszerek ágazati kialakításának (iskola, szakképzés, felsőoktatás és felnőttkori tanulás) mikéntjén?**
- **A szakképzés hogyan kapcsolható össze még szorosabban a kutatóintézetek, egyetemek és vállalkozások alkotta innovációs ökoszisztémákkal?**
- **Hogyan támogathatjuk a tanulókat a készségfejlesztés terén annak biztosítása érdekében, hogy zökkenőmentes legyen a munkaerőpiaci belépésük, és hogy hosszú távon alkalmazkodóképesek legyenek, továbbá hogyan segíthetünk nekik abban, hogy lépést tudjanak tartani az egyre növekvő ütemű technológiai fejlődéssel, valamint a munkával töltött életszakasz során bekövetkező gyors változásokkal?**
- **Hogyan segíthető elő a szakképzés korszerűsítése az EU-ban uniós szintű szakpolitikákkal és finanszírozási eszközökkel, különösen az Erasmus+ programmal, valamint a 2020 utáni időszakra szóló uniós oktatási és képzési programmal?**